

การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบ
ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย *

Learning Management According to Iddhipada Doctrines for
Developing Students on the Responsibility In the Social Studies,
Religions and Cultures Essential Subject Group of Upper
Secondary Education Level, Phrapariyatti Dhamma General
Education School Mueang District, Nongkhai Province

พระมหาเอกชัย วิสุทฺโธ, สมควร นามสีฐาน และประยูร แสงใส
Phramaha Aekachai Wisutto, Somkhuam Namseethan and Prayoon Saengsai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Som_1205@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษา การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านจริยธรรม
ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อเปรียบเทียบ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ผู้เรียน ด้านจริยธรรม ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และเพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริม
จัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านความรับผิดชอบ ในการเรียนสาระ
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research

*ได้รับบทความ: 13 มีนาคม 2562; แก้ไขบทความ: 23 ธันวาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2562

Received: March 13, 2019; Revised: December 23, 2019; Accepted: December 25, 2019

Methodology) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 354 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบ ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านจิตอาสา

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบ ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำแนกตามระดับชั้นเรียน โดยการทดสอบค่า F โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบ ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คุณลักษณะผู้เรียนด้านความรับผิดชอบด้วยหลักอิทธิบาท 4 การจัดการเรียนรู้ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความรับผิดชอบที่ดียิ่งขึ้นอย่างหนึ่งความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามระเบียบเคารพสิทธิของผู้อื่นทำตามหน้าที่ของตนเองและมีความซื่อสัตย์สุจริตการที่บุคคลมีลักษณะความรับผิดชอบจะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่นสงบสุขนอกจากนี้ความรับผิดชอบอย่างเป็นคุณธรรมสำคัญในการพัฒนาประเทศหากคนในชาติมีความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The aims of this of this research were: 1) to study the learning management for developing the high school students' responsibility in Social Studies, Religion and Culture Studies Department in Phrapariyatti Schools (General Education), Mueang district, Nongkhai; 2) to compare the learning management for developing the high school students' responsibility in Social Studies, Religion and Culture Studies Department in Phrapariyatti Schools (General Education), Mueang district, Nongkhai. This study employed the quantitative research methodology with its 354 samples by the means of questionnaire

distribution for collecting the data.

The research results were as follows The mean score of the learning management for developing the high school students' responsibility in Social Studies, Religion and Culture Studies Department in Phrapariyatti Schools (General Education), Mueang district, Nongkhai in overall was at a high level. The statistic scores of all three studied aspects were the same: discipline, honesty and volunteer spirit.

The comparative analysis of the learning management for developing the high school students' responsibility in Social Studies, Religion and Culture Studies Department in Phrapariyatti Schools (General Education), Mueang district, Nongkhai, based on their differences: levels of education showed difference of f-values in overall with the statistical significance level of 0.05. This was consistent with the set hypothesis. By means of One-Way Analysis of Variance, classified by the samples' personal factors: school sizes, the values in overall were different with the statistical significance level of 0.05; this also accepted the set hypothesis.

The suggestions for the learning management to develop the students' responsibility in in Social Studies, Religion and Culture Studies Department in Phrapariyatti Schools (General Education), Mueang district, Nongkhai, the principles of IV Iddhipada (iddhipāda, path of accomplishment) should be used to develop the student characteristics as the learning management for developing the student responsibility is a characteristic of good citizenship. One of the most important responsibilities is the character and attitude of the person, which is the driving force to follow the rules, respect the rights of others and perform their duties with honesty. The nature of responsibility will help people to live together in a peaceful society. In addition, responsibility is the important moral in national development if people in the country have it.

Keywords: Learning management; Iddhipada

1. บทนำ

คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีสุขภาวะดีขึ้นมีความรับผิดชอบและสถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งมากขึ้นสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาบทบาทของสถาบันหลักทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน Office of

the National Economic and Social Development Board, Office of the Prime Minister (2016) การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การศึกษาการอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์จรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้าง องค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต Office for National Education Standards and Quality Assessment Public organization (2004) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักคือเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องสำหรับการ จัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักคือมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลาย ในการปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและประเภทการศึกษามีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูคุณภาพครูและบุคลากรทางการ ศึกษาและพัฒนาครูคุณภาพและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษามีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัวชุมชนองค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เอกชนองค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนาสถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นการ จัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่านักเรียนมี ความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้คือจัด เนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความ ของแต่ละระดับการศึกษา การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา Office for National Education Standards and Quality Assessment Public organization (2004) การจัดการ ศึกษาในศตวรรษที่ 21 สาระสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการเรียนการสอนให้ ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายซึ่งกลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมมีแนวทางการจัดการ เรียนรู้ตามกลุ่มมาตรฐาน 1.1 รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ตน นับถือและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมาตร ฐาน 1.2 เข้าใจตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ ตนนับถือจากมาตรฐานทั้งสองประการของสาระที่ 1 ตลอดจนหัวข้อหลักของสาระนี้จะเห็นได้ว่าเป็นการ เน้นการเรียนการสอนเรื่องพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อให้

ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้กับสิ่งที่ได้เรียนให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในสิ่งนั้นมีความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้นและมีเหตุและผลแห่งความสำเร็จเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆซึ่งตามหลักอิทธิบาท 4 ให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในด้านความมีวินัยต่อการเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นและมีจิตอาสาต่อกิจกรรมส่วนตัวอันจะทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่อนำผลการศึกษานี้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาความรับผิดชอบผู้เรียน สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านความรับผิดชอบในการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านความรับผิดชอบในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม ประชากรเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 1,177 รูป/คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 354 รูป โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และแบบลำดับขั้น โดยตารางของ ยามาเน่ จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบง่ายโดยวิธีการเทียบสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาและจัดเก็บข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลระดับปัจจัยพื้นฐาน ส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด จำแนกตาม ระดับปัจจัย

พื้นฐาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีวินัย 2) ด้านความซื่อสัตย์ 3) ด้านจิตอาสา ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะเกี่ยวกับความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 3 ด้าน คือ 1) ด้านความมีวินัย 2) ด้านความซื่อสัตย์ 3) ด้านจิตอาสา การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากการประมวลผลแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับใด เปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบในปัจจัยพื้นฐานที่ต่างกัน มีผลเป็นอย่างไร และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบ เป็นอย่างไร แปลผลข้อมูลค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) และกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

4. สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 99 รูป คิดเป็นร้อยละ 28.30 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 121 รูป คิดเป็นร้อยละ 34.20 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 134 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.90 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ขนาดเล็กจำนวน 108 รูป คิดเป็นร้อยละ 30.50 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 164 รูป คิดเป็นร้อยละ 46.30 และโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 82 รูป คิดเป็นร้อยละ 23.20 ตามลำดับ

การวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบ ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านจิตอาสา การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบ ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำแนกตามระดับชั้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็นน้อยกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่

ได้แก่ โรงเรียนขนาดกลาง นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง จำแนกรายด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ โรงเรียนขนาดกลาง นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้านความซื่อสัตย์ จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ ด้านจิตอาสา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ โรงเรียนขนาดกลาง นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนมีความคิดเห็นน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลาง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบ เยาวชนกับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติเยาวชนหมายถึงคนหนุ่มสาวที่มีพลังอันสำคัญที่จะสามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตดังนั้นเยาวชนที่ดีควรตระหนักในคุณค่าของตนเอง และร่วมแรงร่วมใจสามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวมลักษณะของเยาวชนที่ดีเยาวชนที่ดีควรจะเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมกล่าวคือจะต้องมีธรรมะในการดำเนินชีวิต ได้แก่

1. การเสียสละต่อส่วนรวมเป็นคุณธรรมที่ช่วยในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า เพราะถ้าสมาชิกในสังคมเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนตนจะทำให้สังคมพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและมั่นคง
2. การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขเพราะถ้าสมาชิกในสังคมยึดมั่นในระเบียบวินัยรู้และเข้าใจสิทธิของตนเองไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดสังคมนั้นก็จะมีแต่ความสุขเช่นข้าราชการทำหน้าที่บริการประชาชนอย่างดีที่สุดก็ย่อมทำให้เป็นที่ประทับใจรักใคร่ของประชาชนผู้มารับบริการ
3. ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมมีความสำคัญเพราะหากสมาชิกในสังคมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต เช่น ไม่ลักทรัพย์ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของประเทศชาติมาเป็นของตนรวมทั้งผู้นำประเทศมีความซื่อสัตย์สุจริตก็จะทำให้สังคมมีแต่ความเจริญประชาชนมีแต่ความสุข
4. ความสามัคคีความรักใคร่กลมเกลียวปรองดอง และร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้สังคมเป็นสังคมที่เข้มแข็งแต่หากคนในสังคมเกิดความแตกแยกทั้งทางความคิดและการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันจะทำให้สังคมอ่อนแอและล่มสลายในที่สุด
5. ความละเอียดและเกรงกลัวในการทำชั่วถ้าสมาชิกในสังคมมีหิริโอตตัปปะมีความเกรงกลัวและละอายในการทำชั่วของสังคมก็จะอยู่กันอย่างสงบสุขเช่นนักการเมืองต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่โกงกิน

ไม่เห็นแก่ประโยชน์พวกพ้องโดยต้องเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญประเทศชาติก็จะสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง

5. อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบ ในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

ด้านความรับผิดชอบ พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 มีเนื้อหาในรายวิชาที่เหมาะสมกับด้านความรับผิดชอบ หลักสูตรสามารถบูรณาการเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ดี และในรายวิชาที่จัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านความรับผิดชอบมีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Siriwan Sri Phahon (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับสถานศึกษาเพื่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า (1) ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับสถานศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 หน่วยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้ (2) ผลสัมฤทธิ์ของการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ (3) ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากการตอบแบบสอบถามที่มีต่อผลการนำชุดฝึกอบรมทางไกลไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าส่วนใหญ่ได้นำไปใช้โดยเฉพาะหน่วยที่ 2 และหน่วยที่ 4 เป็นร้อยละ 80.00 ขึ้นไป และ (4) ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความรับผิดชอบตลอดจนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นและความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบให้กับผู้เรียนทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมาก และสอดคล้องการศึกษาของ Bancha Tha Thong (2014) ได้ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ความประพฤติชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัยมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อเรียงจากมากไปหาน้อยคือความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการประพฤติตนเป็นคนดีความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและประเทศชาติความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความรับผิดชอบ

ชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการศึกษา

ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนมีความซื่อสัตย์ในการวิเคราะห์และออกแบบการเรียนรู้อยู่เสมอ นักเรียนมีความซื่อสัตย์ในการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 เสมอ และ กิจกรรมการเรียนการสอนด้านความซื่อสัตย์เท่ากับโลกสมัยใหม่และสามารถนำไปประยุกต์ได้จริง สอดคล้องกับ คู่มือปลูกฝังค่านิยมของ คณะอนุกรรมการการจัดทำคู่มือการปลูกฝังค่านิยม มีความว่า เยาวชนกับการ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติเยาวชนหมายถึงคนหนุ่มสาวที่มีพลังอันสำคัญที่จะสามารถช่วย กันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตดังนั้นเยาวชนที่ดีควรตระหนัก ในคุณค่าของตนเอง และร่วมแรงร่วมใจสามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวมลักษณะของเยาวชนที่ดีเยาวชน ที่ดีควรจะเป็นผู้ที่มีความคุณธรรมจริยธรรมกล่าวคือจะต้องมีธรรมะในการดำเนินชีวิต ได้แก่ 1) การเสียสละต่อ ส่วนรวมเป็นคุณธรรมที่ช่วยในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า 2) การมีระเบียบวินัยและ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมมีความสำคัญเพราะหากสมาชิกในสังคมยึด มั่นในความซื่อสัตย์ 4) ความสามัคคีความรักใคร่กลมเกลียวปรองดอง และร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ ส่วนรวม 5) ความละเอียดและเกรงกลัวในการทำชั่วถ้าสมาชิกในสังคมมีหิริโอตตัปปะมีความเกรงกลัวและ ละอายในการทำชั่วของสังคมก็จะอยู่กันอย่างสงบสุขเช่นนักเรียนเมืองต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตไม่โกงกิน ไม่เห็นแก่ประโยชน์พวกพ้องโดยต้องเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญประเทศชาติก็จะสามารถ พัฒนาไปได้อย่างมั่นคง

ด้านจิตอาสา พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ทำให้นักเรียนมีจิตอาสาต่อสังคม การ จัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ทำให้นักเรียนมีจิตอาสาต่อชุมชน และนักเรียนมีจิตอาสาตามหลักอิทธิ บาท 4 หลังจากได้เรียนรู้แล้ว แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 หรือทางแห่งความ สำเร็จ นักเรียนสามารถนำหลักแห่งความสำเร็จประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ทำให้เป็นผู้มี ความรับผิดชอบในด้านจิตอาสา ทำให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bancha Tha Thong (2014) ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ความประพฤติชอบตามหลักอิทธิบาท 4 มีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อเรียงจากมากไปหาน้อย คือความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนความรับผิดชอบตามหลัก อิทธิบาท 4 ด้านการประพฤติตนเป็นคนดีความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านความรับผิดชอบต่อ ชุมชนและประเทศชาติความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัวและความ รับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการศึกษา ผลการเปรียบเทียบข้อมูลการศึกษาความรับผิดชอบตาม หลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัยจำแนกตามเพศและอาชีพของ บิดามารดาหรือผู้ปกครองพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตามห้องเรียน

แผนการเรียนรู้กรดเฉลี่ยสะสมและสถานภาพของผู้ปกครองพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ครูและผู้บริหาร ควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น เชิญผู้มีประสบการณ์หรือผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรม มาถ่ายทอดความรู้หรือทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ครูควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายรอบด้าน โดยประกอบกับหลักธรรมที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนในสังกัดอื่นๆ
2. ควรศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบในการเรียนสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้หลักธรรมอื่นๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนในสังกัด
2. ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนในสังกัด สพม. สพฐ. และเอกชนด้วย

References

- Bancha Tha Thong. (2014). *Study the use of the power of the baht 4, develop the responsibility of grade students Grade 6 Ayutthaya College, Mahachulalongkorn rajavidyalaya University*. Master of Buddhist Thesis, Graduate School, Mahachulalongkorn University Royal College, Abstract.
- Nalin Rueangbut. (1999). *Problems about organizing moral promotion activities Ethics in the process found Distance learning method group For junior high school students, Yasothon Province*. Graduate School Mahasarakham University, Study Report Independent study, Master's degree The field of educational administration.

- Office for National Education Standards and Quality Assessment Public organization. (2004). *National Education Act 1999 Amendment No. 2 2002*. Bangkok: Office for National Education Standards and Quality Assessment Public organization.
- Office of the National Economic and Social Development Board, Office of the Prime Minister. (2016). *National Economic and Social Development Plan 11, 2012-2016*. Bangkok : Office of the Prime Minister.
- Siriwan Sri Phahon (2013). *The Development of Distance Training Package for Social Studies Teachers on Teaching and Learning Development of Distance Training Package for Schools on Teaching and Learning for Moral Development Ethics for students according to the philosophy of sufficiency economy*. Research Report. Social Services Project: Sukhothai Thammathirat Open University
- Subcommittee on the Creation of Values Cultivation Manual. (1983). *Meaning of responsibility*. Retrieved 10 July,2 www.sahavicha.com/?name =blog&file

